

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

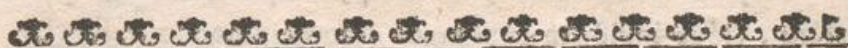
Liber Primus Siue Vis Et Virtus Exemplorum, Hoc est, Solatia Et Documenta
- Hæc Moribus, Illa Temporibus Nostris Adhibita

Stengel, Georg

Ingolstadii, Anno M.DC.L.

Caput I. Catholicarum & Encyclicarum Epistolarum finis, consolari &
corroborare, in persecutionibus, Christianos; & maximè exemplis. Id cur
nunc imitandum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48162](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48162)

VIS ET VIRTUS EXEMPLORVM,

SIVE LIBER PRIMVS;

in quo ostenditur,

MAGNUM ESSE IN
EXEMPLIS MOMENTVM, TVM
PRÆCIPVE TEMPORE TRIBVLATIO-nis, tum etiam ad omnem vitam rectè insti-
tuendam.

CAPVT I.

Catholicarum & Encyclicarum Epistolarum finis, consola-
lari, & corroborare, in persecutionibus, Christianos; &
maximè exemplis. Id cur nunc imi-
tandum?

SEPTEM sunt omnino, in diuinis libris, Epistolæ, nimi-
rum vna Iacobi, duæ Petri, tres Ioannis, & vna Iudæ,
quæ *Catholica* solent appellari; non tam vt indicetur,
esse orthodoxas, quàm vt intelligamus, non esse priuatas, & ad
particularem amicum, aut de vno quopiam singularique negotio
scriptas; sed vniuersales atque œcumenicas, quæ res tractent
omnibus Christi fidelibus communes, scituque necessarias.
Quemadmodum enim Medici pharmacum, quod omnibus simul
humoribus vacuandis vtile est, *Catholicum*; & Rhetores, teste
Quintiliano, præcepta *vniuersalia*, vel *perpetualia*, præcepta *Ca-*
tholica dicere consueuerunt; ita primi Christiani *encyclicas*, siue
circularis & *vniuersales* epistolas, *Catholicas* vocauère.

In hoc albo erant, quas Dionysium Corinthiorum Episco-
pum scripsisse, testatur Eusebius. Apud quem de Themisonte
Apollonius ait: *Audebat, Apostolum imitando, Catholicam, ad*
omnes Ecclesias, epistolam contexere. Certè, sicut Iudæi, alijque
Ecclesiæ jurati hostes, vt fidem Christianam vbique exosam red-

A

derent,

I.

Quintil. lib.
2. cap. 13.Euseb. libi 5.
cap. 17.

S. Hieronym.
præfat. in ep.
Sancti Pauli.
Vide & Iusti-
num contra
Tryphonem.
Act. 9, 1.

derent, eique invidiam conflarent (quemadmodum refert D. Hieronymus) contra Christianos, varias, per totum undique terrarum orbem, litteras spargebant; quales etiam *Saulus adhuc spirans minarum, & cecidit in discipulos Domini*, à principe Sacerdotum petijt epistolas in *Damascum ad Synagogas*: ita Episcopi vicissim *circulares Catholicasq;* epistolas efficiebant, & dabant ad omnes ubique Ecclesias totius orbis; ut partim pijs monitis, partim commemoratis pulcherrimis persecutionum & martyriorum exemplis, Christianos crudelissimè vexatos, ne aut succumberent, aut nolente animo volentes essent, ad generosam fidei constantiam professionemque animarent. Et cuiuscemodi quidem *encyclica*, seu *Catholica* epistolæ, aut exhortationes etiam, fuerunt S. Clementis, Theophili Alexandrini, S. Ignatij, S. Polycarpi; & totus liber Tertulliani, quem *ad martyres*, ut ipse vocat, *designatos*, quemque de Patientia, & quem *de fuga in persecutione* scripsit: uti & ille, quem S. Augustinus *de tempore barbarico* concinnavit, & quidquid denique S. Cyprianus *de laude & exhortatione Martyrij* elucubrauit.

II. Sed præcipuæ sunt in hoc genere *Catholica* epistolæ Apostolorum, quas inter se ita sunt partiti, ut Iudas totus sit in fide Orthodoxa, Ioannes in charitate, Petrus in sanctitate Christiana, Iacobus autem in oratione patientiaque commendanda. Finem

Iac. 1. 1. enim epistolæ suæ in initio collocans, ita exorditur: *Omne gaudium existimate, fratres, cum in varias tentationes incideritis*; ac deinceps, ut eisdem veluti faculis quibusdam inflammer, ad perfectionem, quam à Iudæis Ethnicisque sustinebant, fortiter perferendam, graphicè depingit inuictæ patientiæ decus & maiestatem. Inter cætera verò argumenta, quibus fideles incendit ad aspera quæque toleranda, exemplum affert martyrum, & eorum, qui pro Deo multa mala pertulerunt, dicens: *Exemplum accipite, fratres, exitus mali, laboris, & patientia, Prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini*. Horum nimirum (quorum *astimata est afflictio exitus, oculis insipientium*) exempla, velut speculum, iubet intueri.

III. Et quinam sunt illi? non qui passi sunt, ut *homicida, ut furcs, ut maledici*, aut blasphemæ; sed *qui locuti sunt in nomine Domini*, qui

Cap. I. Catholica, & Consolatoria epistola. quid? & cur?

qui iussu, & auctoritate Dei, qui inspirati à Spiritu sancto, cum os aperirent ad vaticinandum, dicere ausi sunt: *Hac dicit Dominus*: vno verbo *Propheta*, qui pro fide, pro doctrina, pro veritate, pro labore, pro instructione populi, pro Zelo religionis & Dei, tamquam conchylium discerpti, malam mercedem ab hominibus receperunt, vt bonam à iustiore iudice reportarent.

Ad eundem modum, cum D. Paulus Hebræos in confidentia retinere, & patientia implere, eosque à Iudaicis Magistratibus propter Christi fidem spoliatos, & varijs modis diuexatos, quin *omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos* consolari vellet, fidem Abel, Henoch, Noë, Abraham, Isaac, Iacob, Saræ sterilis, Ioseph, Moysis, Israëlitarum mare transeuntium sicco pede, Iesue, Rahab, Gedeonis, Barac, Samsonis, Iephte, Dauidis, Samuelis, & Prophetarum, anse oculos ponere iussit: *qui per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, obtulerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladij, conualuerunt de infirmitate, &c.* Alij verò ludibria, & verbera experti, insuper & vincula, & carceres: lapidati sunt, scelti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt, & circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egenos, angustiati, afflicti. Hæc, & plura, S. Paulus; cum quo, vti & cum S. Iacobo, alijsque encyclicarum epistolarum auctoribus, etiam ego, tam calamitoso tempore, spoliatos, captos, exulantes, & mille modis vexatos, vel certè eos, quos isti affinitate, consanguinitate, alioue amicitie & societatis vinculo attingunt, pro modulo meo, conabor consolari.

Nec tantus ego sum, ait ad fimiliter afflictos Tertullianus, vt vos alloquar. *Verumtamen & Gladiatores perfectissimos, non tantum magistri & prepositi sui, sed etiam idiota, & superuacue quique, adborantur de longinquo, vt sape de ipso populo dictata suo gesta profuerunt.* Hæc pro se, & me Tertullianus.

Quo tempore Galer. Maximinus immanitatem in Christianos exercebat, cum clara esset serenitas, ait Eusebius, & aer pulchre splendesceret, totiusque cali omnia suo complexu ambientis summa extaret tranquillitas, dercepente columna civitatis, qua publicas & communes porticus sustentabant, multas veluti lachrymarum guttas quodammodo ex se profuderunt. Forum item, & platea, nullâ pluvia guttâ

Hebr. II. 24
seqq.

Virgil. I.
Æneid,

IV.
Tertull. lib.
ad Martyres.

Euseb. lib. 8.
cap. 19.

4 *Cap. I. Catholica, & Consolatoria epistola, quid? & cur?*

ex aëre decedente, nescio unde, quòs modo, aquà aspersa maduerunt. Sic, ut illico rumor per omnium ora volitaret, terram, utpote rerum, id temporis gestarum scelus & impietatem non ferentem, inexplicabili quadam ratione lachrymarum vim ex se fundere, & lapidos naturamq; inanimam nefaria ea facinora deslere, quò hominum naturam tam ferream, tam immitem, tamq; ab omni affectione vacuum iusta reprehensione coargueret. Coargueret protectò & me, si ficcis oculis intuerer presentem Ecclesiæ calamitatem. Igitur si sunt lachrymæ rerum, & mentem mortalia tangunt, nihil proclivius est, quam affari consolariq; afflictos, & calamo permittere in absentes, quod lingua presentibus fecit. Cur non facerem? Ex elephantis, aiunt, eos qui integri sunt, vulneratorum spicula & iacula leniter extrahere, veluti chirurgos quosdam, & huius artis peritos. Cur id homo homini non faceret? cum vel idcirco Deus, alijs afflictis, alios valere sinat, ut sint, qui possint dolentibus succurrere.

Virgil. 1.
Æneid.

Ælian. lib. 7.
hist animal.
cap 45.

V.

Scio quidem magno numero esse homines, qui de vi causam dicere cum possent, malint tamen reculas suas communi tempestate amissas, iniuriasq; oblatas alto corde premere, atque verò etiam obliuione conterere, diuina spe nixi, de aduersis prospera euentura: mihi nihilominus tamen maximi Principes, viriq; clarissimi sunt imitandi, qui *Anchora Delphino circumplexa imaginem pro simbolo, aut sphaeragidio habuerunt, ut Seleucus, Nicanor Rex, Imperator Augustus, Casar, Aldus Manutius Romanus, nobilissimus apud Venetos Typographus, nonisimisq; temporibus Philippus Cabotius, Galliei maris Almyros.* Aiunt enim Delphinum non modò futuræ tempestatis prænuntium esse, sed etiam procellis vāsaniensibus, anchoram complexum, tutò ut figatur, dirigere. Vsq; adeò natura illi est amans humanæ salutis procurandæ. Furit & nunc tempestas; sunt qui anchoram iaciunt, & spem qualemcumque fouent; liceat ergo mihi hanc dirigere; aut vbi non est, subministrare; aut vbi debilitata est, redintegrare.

Andr. Alcianus in Emblem. Princ.

VI.

Neque hoc solùm obtinere laborabo, sed simul ostendam, quæ & quanta sit vis exemplorum, in omni genere moris instruendo. Nam, ut vidimus, exemplis, & qui in tristitia sunt, consolandos, & qui per deuia errant, reducidos Apostoli docuerunt. Nec aliud in suo Achille & Vlysse Homerus, in Ænea Virgilius, quàm

quàm exemplum ecciuit. Omnis denique historia est præterito-
rum memoria, ut sit doctrina futurorum.

C A P V T II.

*Prima exemplorum utilitas, quòd inde humiliemur, si
quidem non cum deterioribus, sed cum meliori-
bus nos comparemus.*

NON immeritò Apostoli exempla nobis proposuerunt; I.
fecit id & Magister Apostolorum, qui de seipso testa- Iosa. 13. 16.
tur: *Exemplum dedi vobis.* Ergo & D. Paulus alibi Ti. Tit. 2. 7.
tum instruens, seipsum, ait, *præbe exemplum bonorum operum;* &
alterum Episcopum, Timotheum, formans, *exemplum esto fide-* 2. Tim. 4. 12.
rum, inquit, ut eo velut Ariadneò aliquo filo manu ducantur.
Eandem chordam pulsat, cuius non modò omnes libri *imitatio-*
nem Christi sonant, sed etiam peculiaris vox est illa: *Intuere san-* Thom. de
ctorum Patrum viuida exempla, in quibus vera perfectio refulsit, & Kemp. lib. 2.
religio, & videbis quàm modicum sit, & parè nihil, quod nos agimus. de imitat.
Hec, quid est vita nostra, si illis fuerit comparata? Et tamen cum *Christ. c. 18.*
illis stabimus in iudicio, & eandem vitæ æternæ mercedem ex-
pectabimus? Vbi maior patientia, maior corona. Quis autem
patientior, nisi humilior, & qui se dignum iudicat, ut patiatur?
Sicut & præcipuus ad impatientiam, querimoniasque stimulus
est, si existimemus, nos ea, quæ patimur, non meruisse.

Igitur hæc vel prima esse potest causa, ob quam Sancto-
rum exempla intueamur, ut scilicet supercilium ponamus, cum
animaduertimus, tanto nos ab illis interuallo relinqui; totque
nobis virtutes perfectionesque deesse, quot illi nos laudibus su-
perauerunt. A via Dei aberrant illi, qui cum contra legem
Dei, se grauius delinquere non deprehenderunt, fidentes animis
& illicò sibi blandientes, officio suo satisfacisse videntur, dum sci-
licet vitam moresque suos, non cum sanctis illis viris, & à Deo,
atque à Dei ministris Iacobo, & Paulo, in exemplum propositis
conferunt, sed oculum semper tantum retorquent ad sceleratos,
quos audiunt de fertis, de adulterijs, de iniurijs pauperum, de
caedibus infamari. Talium scilicet in numero quia se esse non me-
minerunt,

II.